

Kur korumalı mevduat sistemi ve vergilemenin amaçları üzerine bir değerlendirme

Ahmet Köstekçi¹Filiz Özbay²

Özet

Ekonomik, sosyal ve mali alandaki amaçların gerçekleştirilmesi noktasında para ve maliye politikaları en temel politikalar. Para ve maliye politikası stratejileri ve bu stratejiler ekseninde kullanılan araçlar, güçlü bir makroekonomik, sosyal ve mali yapıyı tesis etme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Vergi, harcama, bütçe ve borçlanma gibi mali araçlara sahip olan ve siyasi iktidar tarafından belirlenen maliye politikası ile ekonomik istikrarın sağlanması, iktisadi büyüme ve kalkınmanın gerçekleştirilmesi ve gelir dağılımında adaletin tesis edilmesi amaçlanmaktadır. Politika faizleri, açık piyasa işlemleri ve diğer birtakım araçlara sahip olan para politikası ise finansal istikrar, potansiyel büyüme ve fiyat istikrarı gibi amaçlara odaklanmaktadır. Makroekonomik amaçların gerçekleştirilmesi için tam bir eşgüdüm ve tutarlılık içerisinde yürütülmesi gereken bu politikalar, politika yapıcı ve uygulayıcılarının kararları ekseninde de şekillenmektedir. Bu anlamda iktisadi rasyonaliteden uzaklaşıldıkça bu politikalar çatışabildikleri gibi birbirlerinin etkinliğini de önemli ölçüde zayıflatmaktadır. Tüm ülkeler için önem arz eden bu durum, Covid-19 ve sonraki süreçte yeni ekonomi modeli kapmasında politika değişikliğine giden Türkiye için ön plana çıkan önemli bir tartışma konusu olmuştur. Bu çalışmada da söz konusu politika değişiklikleri sonucunda Türkiye’de yaşanan kur şoku nedeniyle bir çözüm olarak hayata geçirilen “Kur Korumalı Mevduat Sistemi” ile vergilemenin amaçları üzerine bir değerlendirme yapılmış ve bu amaç kapsamında döviz kurunu baskılamak için oluşturulan sistemin, vergilemenin amaçları bağlamında etkileri tartışılmıştır. Çalışmada ulaşılan genel görüş, kur korumalı mevduat uygulamasının vergilemenin amaçları ile çeliştiği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Kur Korumalı Mevduat Sistemi, Vergilemenin Amaçları, Türkiye, Para ve Maliye Politikası.

JEL Kodları: H20, E50, E62, O24

An evaluation on the currency protected deposit system and the purposes of taxation

Abstract

With regard to achieving economic, social, and financial goals, monetary and fiscal policies are the most fundamental policies. Monetary and fiscal policy strategies and the instruments utilized in their axis play an important role in the process of establishing a robust macroeconomic, social and fiscal structure. The fiscal policy which includes financial instruments such as taxes, expenditure, budget, and borrowing and which is determined by the political power, aims to ensure economic stability, achieve economic growth and development and establish justice in income distribution. As for monetary policy, which includes policy rates, open market operations, and several other instruments, it focuses on objectives such as financial stability, potential growth, and price stability. These policies which must be carried out in full coordination and consistency to achieve macroeconomic objectives are also shaped by the decisions of policymakers and implementers. In this sense, as we move away from economic rationality, these policies may not only conflict but also significantly undermine each other's effectiveness. This situation, which is important for all countries, has been a hot topic of discussion for Turkey which has altered its policies in the context of Covid-19 and the new economic model in the following period. This study aims to assess the purposes of taxation with the "Currency Protected Deposit System", which was put in place as a remedy for the exchange rate shock experienced in Turkey as a result of these policy changes, and within the scope of this purpose, the effects of the system created to suppress the exchange rate are discussed in the context of the purposes of taxation. The overall conclusion of the study is that the practice of currency protected deposits contradicts the purposes of taxation.

Keywords: Currency Protected Deposit System, Purposes of Taxation, Turkey, Monetary and Fiscal Policy.

JEL Codes: H20, E50, E62, O24

¹ Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye, akostekci@firat.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-8485-887X

² Dr., Diyarbakır, Türkiye, filiz.ozbay21@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5599-9021

1. Giriş

Devletin adil bir gelir ve kaynak dağılımı yaratma, ekonomik büyüme ve kalkınmayı gerçekleştirme, tam istihdam ve fiyat istikrarını sağlama gibi amaçları vardır. Devletin bu amaçları gerçekleştirebilmesi için para ve maliye politikası araçları en temel araçlardır. Maliye politikası araçları olarak vergi, borçlanma ve kamu harcamaları; para politikası araçları olarak ise faiz, açık piyasa işlemleri ve zorunlu karşılık oranı gibi araçlar kullanılarak ekonomi üzerinde çeşitli etkiler yaratılabilmektedir. Bu nedenle uygulamada maliye ve para politikasının amaç ve araçlarının tutarlı ve eşgüdüm içerisinde olması gerekmektedir. Aksi takdirde birbirini desteklemeyen para ve maliye politikası uygulamaları, amaç çatışması yaratarak ekonomik ve mali yapıyı zayıflatabilmektedir. Zayıf bir mali yapı veya maliye politikası uygulaması ise enflasyonist eğilimlerin yükselmesine, reel faizlerin artmasına ve paranın değer kaybetmesine neden olarak para politikası hedeflerini işlevsizleştirebilmekte (Togo, 2007: 10) ve makroekonomik istikrarın sağlanmasını güçleştirebilmektedir.

Makroekonomik istikrarın sağlanması ve korunması özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde oldukça önemlidir. Bu anlamda devletin, makroekonomik istikrarı sağlamaya yönelik politikalarından uzaklaşması veya aldığı önlemlerin iktisadi realitesinin olmaması, öngörülebilirliği azaltabilmektedir. Öngörülebilirliğin azaldığı koşullar altında oluşan fiyat istikrarsızlıkları, döviz kurlarının yukarı yönlü hareketleri, yoksulluk, gelir dağılımında adaletsizlik ve zayıf mali yapı ise ekonomik, mali ve sosyal alanlarda toplumsal bir maliyet olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca optimal para ve maliye politikasının kapsayıcı hedeflerinden uzaklaşılması, istikrarsız bir ekonomik ortam yaratabilmektedir. İstikrarsız bir ekonomik ortamda, hane halkı tüketim ve tasarruf kararlarında kendilerini güvende hissedemeyen şirketler ise yatırım kararlarına odaklanamamaktadır (CFA Institute, 2022). Optimal para ve maliye politikası uygulamalarını zorunlu kılan böylesi bir durum, tutarlı politika karmasının varlığını ve politika koordinasyonu ile ulaşılmak istenen ekonomik hedeflerin dikkate alınarak tercih sıralamasına tabi tutulmasını gerekli kılmaktadır (Togo, 2007: 8). İstikrarlı bir ekonomik ortam yaratmanın ön koşulu ise iktisadi rasyonalitesi olmayan popülist politikalarından uzaklaşmak ve optimal para ile maliye politikası uygulamasına başurmaktır.

Optimal para ve maliye politikası ekseninde oluşturulan tutarlı politika karması, güçlü ekonomi politikası uygulamalarının ön koşuludur. Çünkü ekonomi politikası uygulamalarında tutarlı politika karması, amaç ve araçlar arasındaki uyumu güçlendirirken diğer yandan ise amaç ve araçlar arasındaki olası çatışma ve tutarsızlıkları minimum düzeye çekmektedir. Bu koşullar altında uygulanan ekonomi politikası ile istikrarlı büyüme, yüksek istihdam, güçlü bir üretim ekonomisi, fiyat istikrarı ve adil gelir dağılımı hedeflerine ulaşılabilir. Burada özellikle bağımsız merkez bankası ve siyasi iktidar arasındaki koordinasyonun önemi daha da ön plana çıkmakta ve başarılı bir ekonomi politikası için maliye politikasının para politikasını, para politikasının da maliye politikasını destekleyecek bir yapıda olması gerekmektedir (Eğilmez, 2012).

Başarılı ekonomi politikası, para ve maliye politikası arasındaki uyuma bağlı olduğu gibi para ve maliye politikası uygulamalarının reel etkiler yaratacak şekilde doğru kullanımına da bağlıdır. Bu anlamda ekonomik konjonktür dalgalanmaların doğru teşhis edilmesi ve uygulanacak konjonktür karşıtı politikaların etkin bir biçimde kullanılabilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde dış kaynaklı iktisadi dalgalanmalar iç ekonomiye kısa sürede yayılırken iç kaynaklı iktisadi dalgalanmalar ise daha da derinleşebilmektedir. Nitekim Covid-19 ile başlayan süreçte ortaya çıkan küresel ekonomik gelişmelerden biri, hızlanan fiyat artışları olmuştur. Küresel düzeyde yaşanan fiyat artışları ile birlikte Türkiye’de görülen enflasyonist eğilimlerin yanı sıra düşük faiz politikası ve fiyat istikrarını sağlamaya yönelik kararların alınmaması sonucunda bir kur krizi de yaşanmaya başlanmıştır. Artan enflasyon ortamında Türk Lirası’nın döviz karşısında değer kaybını önlemeye yönelik politikaların hayata geçirilmemesi kur krizinin etkilerini derinleştirmiş ve Türkiye, düşük kur politikası yerine döviz kurunu dizginleyecek farklı enstrümanlar kullanma yoluna gitmiştir. Bu enstrümanlardan biri de kur korumalı mevduat sistemidir. Sermaye ve tasarruf sahipleri açısından avantaj sağlayan kur korumalı mevduat sisteminin, hazine ve bütçeye getirdiği yük nedeniyle devletin yatırım ve sosyal amaçlı harcamalarının azalmasına ve gelir dağılımında adaletin bozulmasına yol açacağı düşünülmektedir. Ayrıca kur korumalı mevduat sahiplerine vergisel avantaj sağlama durumunun, vergilemenin mali ve sosyal amacının

zedelenmesine neden olacağı da tartışılmaktadır. Belirtilen tartışmalar ekseninde yapılan çalışma, kur korumalı mevduat sisteminin vergilemenin amaçları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda yapılan çalışmanın giriş kısmından sonra kur korumalı mevduat sistemi ele alınmıştır. Devamında vergilemenin amaçlarına teorik çerçevede değinilmiş ve sonrasında kur korumalı mevduat sistemi ile vergilemenin amaçları arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Çalışma, sonuç ve öneri kısmı ile tamamlanmıştır.

2. Kur Korumalı Mevduat Sistemi

Kur korumalı mevduat uygulaması, yeni bir sistem olarak değerlendirilmekle birlikte geçmişte uygulama olanağı bulan dövize çevrilebilir mevduat sistemine kısmen benzediğini de ifade etmek mümkündür. Türkiye’de ilk kez 1967 yılında gündeme gelen dövize çevrilebilir mevduat sistemi, ülkeye döviz girişini teşvik etmek amacıyla yurt dışında yerleşik gerçek veya tüzel kişilerin getirecekleri dövizler için dövize çevrilebilir TL mevduat hesaplarının açılmasını öngörmüştür (Yayman, 2022: 527). Dövize çevrilebilir mevduat sistemi, dış ticaret açığını kapatabilmek için yurt dışındaki bireylerin dövizlerini yurt içine getirerek döviz darboğazı karşısında ülkenin uluslararası mali piyasalardan borçlanmasını sağlamak amacıyla getirilmiştir. Dövize çevrilebilir mevduat hesaplarına kur garantisi de sağlanarak oluşan kur farkı bütçeden karşılanmıştır (Akbulak, 2021). Dövize çevrilebilir mevduat uygulaması, kur farkından doğan ödemelerin hazine üzerinde yük oluşturması, hesaplardaki bakiyelerle kullanılan kredilerin ne amaçla kullanıldığının saptanamaması ve uygulamanın yeterince tanıtılmaması sonucu 1979 yılında son bulmuştur (Gülerci, 2022: 605).

Türkiye’de yüksek enflasyon baskısı ve değerlenen döviz kuruna rağmen düşük faiz politikası uygulaması birtakım ekonomik problemleri ve karşı önemleri beraberinde getirmiştir. Bu anlamda döviz kurunun aşırı yükselmesi sonucu fiyat istikrarını sağlamak, Türk Lirası’nın yabancı paralar karşısında değerini korumak, enflasyon sorununa karşı düzenleyici önlemler almak ve yabancı paraya olan talebi önlemek amacıyla Merkez Bankası tarafından 2021/14 sayılı Türk Lirası Mevduat ve Katılma Hesaplarına Dönüşümün Desteklenmesi Hakkında Tebliğ yayınlanmıştır. Bu tebliğde, yurt içinde yerleşik gerçek veya tüzel kişilerin döviz tevdiat hesaplarının ve döviz cinsinden katılım fonlarının Türk lirası vadeli mevduat ve katılma hesaplarına dönüşmesi halinde mevduat ve katılım fonu sahiplerinin kazançlarının kur değişimlerine bağlı olarak ortaya çıkabilecek kur kayıplarının karşılanacağı yer almıştır (Deliktaş, 2022).

Bu uygulama ile ülkede fiyat istikrarını sağlama ve döviz işlemlerinin maliyetlerini içselleştirilmeye yönelik katılım hesaplarına kur garantisi sağlanarak ve milli para cinsinden tasarrufları teşvik ederek dövize olan talebin azaltılması ve döviz kurunda yaşanan dalgalanmaların önlenmesi hedeflenmektedir. Kur korumalı mevduat sistemi, aynı zamanda ülke içinde yapılan işlemlerin milli para ile yapılmasını da teşvik etmektedir. Ayrıca bu sistem, fiziki olarak bulunan altınların reel ekonomiye kazandırılmasını ve kayıt dışı tutulan varlıkların kayıt altına alınmasını da sağlamayı amaçlamaktadır (Gülerci, 2022: 605). Belirtilen amaçlarla uygulamaya konulan sistemin temel özellikleri aşağıdaki gibidir (2021/14 Sayılı Tebliğ):

- ✓ Yurt içinde yerleşik gerçek ve tüzel kişiler bu uygulamadan yararlanabilmektedir.
- ✓ 3, 6 ve 9 ay ile 1 yıl vadeli olmak üzere Türk Lirası mevduat veya katılma hesabı açılabilir.
- ✓ Yurt içinde yerleşik bulunan gerçek kişilerin bankalardaki, tüzel kişilerin ise 31/12/2021 ile 30/9/2022 tarihleri arasında bankadaki yabancı para cinsinden döviz tevdiat hesabı ve döviz cinsinden katılım fonu hesabı bakiyeleri, hesap sahibinin talep etmesi halinde dönüşüm kuru üzerinden Türk Lirası’na çevrilebilmektedir. Yapılan bu işlem sonucu bankanın elde ettiği döviz, dönüşüm kuru üzerinden Merkez Bankası’na satın alınır ve karşılığı Türk Lirası cinsinden ilgili bankaya yatırılmaktadır.
- ✓ Vade sonunda Türk Lirası mevduat hesabı sahibine anapara ile faiz, katılma hesabı sahibine ise vade sonundaki katılma hesabı bakiyesi banka tarafından ödenmektedir.
- ✓ Vade sonunda, döviz kurunun dönüşüm kurundan yüksek olması durumunda kur farkı göz önüne alınarak hesaplanan tutar, bankanın ödeyeceği faiz veya kâr payından yüksek olması

durumunda, kur farkı üzerinden hesaplanan tutardan faiz düşürülür ve hesaplanan tutar Merkez Bankasınca mevduat veya katılma hesabı sahibine ödenmek üzere ilgili bankaya aktarılmaktadır.

- ✓ Bu kapsamda elde edilen gelirlere uygulanan stopaj oranı % 0'dır. Yani mevduat sahibinin elde ettiği gelir üzerinden vergi alınmamaktadır.
- ✓ Kurumlar vergisine tabi olan mükelleflerin döviz ve altın cinsindeki varlıklarını dönüşüm destekli mevduat hesaplarına aktarmaları durumunda kur/değerleme farkı, faiz/kar payı ve kur artış desteği gelir ve kurumlar vergisinden istisna tutulmaktadır (7352 Sayılı Kanun, Geçici Madde 14).
- ✓ Vade süresi dolmadan paranın çekilmesi durumunda Merkez Bankası tarafından kur farkı için ödeme yapılmamaktadır.
- ✓ Vade süresi dolduğunda tekrar yenileme imkânı tanınmaktadır.

Yukarıda belirtilen özellikler dikkate alınarak kur korumalı mevduat sistemi için basit bir örnek hesaplama, kur artışının faiz getirisinden yüksek olduğu senaryo 6 aylık vade dikkate alınarak açıklanmıştır.

Tablo 1. Kur Korumalı Mevduat Sistemi Hesaplamalarına İlişkin Örnek Veriler

30.06.2022'de Mevduat tutarı (TL)	100.000
Dönüşüm kuru (hesap açılış kuru)	16,64
USD karşılığı \$	6.009
Yıllık faiz oranı (%)	15
Vade sonu kur	18,90
Vade sonuna isabet eden faiz oranı (%)	7,5
Vade sonuna isabet eden faiz geliri (TL)	7.500
Vade sonunda ödenecek anapara ve faiz tutarı (TL)	113.570

30.06.2022'de kur korumalı mevduat hesabına 100.000 TL yatıran bir kişi, kur korumalı mevduat hesabına para yatırmak yerine dolar (\$) almış olsaydı 6.009 \$ ($100.000/16,64=6.009$ \$) elde edecekti. Bankanın uyguladığı yıllık faiz oranı %15 olduğuna göre 6 aylık kısma isabet eden faiz oranı % 7,5 olur. 100.000 TL'lik mevduatın 6 aylık vade sonunda % 7.5 faiz oranı ile elde ettiği gelir 7.500 TL olacaktır. Hesabın açıldığı gün 100.000 TL'lik mevduat ile 6,009 \$ alınabildiğine göre 6 aylık vade sonunda elde edilecek gelir 113.570 TL ($6,009 \times 18,90=113.570$) olacaktır. 100.000 TL ile kur korumalı mevduata para yatıran bireyin 6 aylık vade sonunda elde edeceği anapara ve faiz tutarı 113.570 TL'dir. 13.570 TL'lik kısım, faiz ve kur koruma bedelini oluşturmaktadır. 13.570 TL'lik toplam tutarın 7.500 TL'lik kısmını banka faiz olarak ödemeyi gerçekleştirecek, kalan kısmını (13,570-7,500) ise Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçeden karşılayacaktır.

Yapılan örnek hesaplama anlaşılabileceği üzere kur korumalı mevduat hesabının getiri yükü, ilgili banka ve Hazine ve Maliye Bakanlığı arasında paylaşılıyor. Mevduat hesabının açıldığı banka, hesaba uyguladığı faizden kaynaklanan getiriyi mevduat sahibine kendisi öderken söz konusu hesap açılış tarihi ile vade sonunda ortaya çıkacak kur farkı da Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından mevduat sahibine bütçe kaynaklarından ödenmektedir. Kurda öngörülme sızırma gibi önemli risklerle (Yayman, 2022: 534) birlikte diğer birtakım sakıncaları bünyesinde barındıran bu sistemde bankalar, mevduat sahiplerine ödemeleri gereken faizin bir bölümünü Hazine'ye devrederek maliyeti düşürmekte ve dolayısıyla daha fazla kâr etme imkânına sahip olmaktadır. Ayrıca bu sistemde Hazine, kullanmadığı bir paranın maliyetini üstlenerek bütçeye gereksiz bir yük yüklemiş olmaktadır (Eğilmez, 2022a).

Bütçeye gereksiz bir yük getiren bu sistemin bütçe açıklarına neden olarak borçlanma üzerinde baskı yaratması ise diğer bir sakınca olarak ifade edilebilir. Bu uygulamada getiri için uygulanan stopaj oranı % 0 olduğundan, vergi ödeyenler ile faiz geliri elde edenler farklı kişiler olmakta ve gelir dağılımı, vergi ödeyicilerinin aleyhine gelişmektedir (Yılmaz, 2022). Tasarruf sahiplerinin kur kaynaklı kayıplarının önlenmesi ve dövize olan yönelimi azaltarak döviz kurunun dizginlenmesi noktasında bir avantaj sağlayan bu sistem, dövize olan talebi düşürdüğü ölçüde de kur kaynaklı enflasyonist baskıyı azaltma noktasında faydalı olabilecektir (Görmüş, 2022).

Bugün gelinen noktada kur korumalı mevduat ve katılım hesaplarında gerçek ve tüzel yatırımcı sayısı 2 milyon 138 bin 489'a ulaşmış ve 1.3 trilyon TL'lik hacmi geçmiş durumdadır (T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2022). Aralık 2021 tarihinde açılan ilk kur korumalı mevduat hesaplarının 1 yıllık dönemi sona ermiştir. Kur korumalı mevduat sisteminde ilk ödemelerin yapıldığı 2022 Mart ayından itibaren bütçeden, kur korumalı mevduat sahiplerine toplam 91,5 milyar TL ödenmiştir. Mevduat ve katılma hesaplarının kur artışlarına karşı korunmasına ilişkin 2022 yılı aylık giderlere bakıldığında; Mart'ta 11.7, Nisan'da 4.5, Mayıs'ta 4.8, Haziran'da 16.1, Temmuz'da 23.3, Ağustos'ta 15, Eylül'de 9.3 ve Ekim'de ise 6.6 milyar TL'lik bir ödeme yapılmıştır (Foreks, 2022).

3. Kavramsal Çerçeve ve Vergilemenin Amaçları

Devletlerin faaliyet alanlarının ve fonksiyonlarının genişlemesi ile birlikte yaşanan iktisadi istikrarsızlıklar, kamu harcamalarını artıran önemli birer faktördür (Sing, 2014: 56). Devlet, üstlendiği faaliyet ve fonksiyonların icrası için yaptığı harcamaların finansmanı noktasında ise gelire ihtiyaç duymaktadır (Pınar, 2012: 37). Çok çeşitli olan kamu gelirlerinin bir kısmı gönüllülük esasına dayanırken bir kısmı ise zorunluluk esasına dayanmaktadır. Zorunluluk esasına dayanan vergiler, devletin en önemli gelir kaynakları arasında yer almaktadır (Musgrave, 1989: 211). Vergi, devletin egemenlik gücüne dayanarak kamusal ihtiyaçları karşılamak üzere gerçek ve tüzel kişilerden karşılıksız ve hukuki cebir altında aldığı parasal değerlerdir. Verginin hak ehliyetine sahip herkesten ödeme gücü ölçüsünde alınması ve konulduğu kaynağı zorlayacak özellikte olmaması, vergi uygulamasının başarılı olmasında büyük önem taşımaktadır (Akdoğan, 2017: 122).

Bir toplumda tercih edilen vergi sistemi ve buna bağlı olarak ortaya çıkan vergileme anlayışı, ekonomik ve sosyal yapı üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Bu özelliği nedeniyle vergilere birçok amaç ve fonksiyon yüklenmiştir (Altay, 2017: 157). Vergilemenin asıl amacı mali amaç olup, devletin kamu harcamalarının finansmanını sağlayacak düzeyde yeterli gelir elde etmesini ifade etmektedir. Fakat 1929 krizinden sonra vergi, ekonomik ve sosyal nitelikli bir takım amaçlara ulaşabilmek amacıyla da etkin kullanılmaya başlanmıştır (Nadaroğlu, 1996: 296). Verginin çevreye yönelik amacının da olduğuna ilişkin görüşlerle birlikte literatürde yaygın olarak bu amaçlar mali, sosyal ve ekonomik amaç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Verginin mali veya klasik fonksiyonu ile ulaşılmak istenilen temel amaç, kamu harcamalarını finanse edecek yeterli kaynağı sağlamaktır. Başka bir ifadeyle verginin mali amacı, bütçe denkliliğini sağlayacak şekilde kamu giderlerinin finansmanını karşılamaktır (Akdoğan, 2017: 124). Nitekim devlet, klasik nitelikte üstlenmiş olduğu fonksiyonları yerine getirebilmek için önemli bir finansman kaynağı olan vergileri en etkin şekilde kullanmaktadır. Bu nedenle devlet artan kamu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yeni vergiler yürürlüğe koyabileceği gibi mevcut olan vergileri gelir yaratacak biçimde yeniden düzenleyebilmektedir. Ancak kaynak sağlama sürecinin etkin, adil ve politik ile idari açıdan uygulanabilir olması temel bir zorunluluk olmaktadır (Burgess & Stern, 1993: 767). Vergilemenin mali amacının tesis edilmesi için vergilerin tabana yayılması, vergi bilincinin artırılması, vergi adaletini sağlayacak artan oranlı vergi tarifelerinin uygulanması, piyasa ekonomisinin geliştirilmesi, kayıt dışılığın önlenmesi ve vergi aflarına sık sık başvurulmaması gerekmektedir (Şen & Sağbaşı, 2015: 18).

Vergiler, mali amacın yanı sıra sosyal politikaların uygulanması için gerekli olan gelir ve kaynakların artırılması ve yeniden dağıtılması sürecinde de bir politika aracı olarak kullanılmaktadır (Boden, 2005: 107). Sosyal amaçlar; gelir dağılımında adaletin sağlanması, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinin sunulması, toplumda dezavantajlı kesimlere yönelik yardımların yapılması ve çevrenin

korunması gibi uygulamaları kapsamaktadır (Karaca, 2021: 179). Ancak vergilemenin sosyal amacı, adil bir gelir ve servet dağılımı açısından daha çok ön plana çıkmaktadır.

Vergilemenin sosyal amacının tesis edilmesini sağlayan adalet ilkesi, verginin adil gelir dağılımı ve sosyal refah üzerindeki etkisi bakımından oldukça önem taşımaktadır (Ejder & Çaçkurlu, 2022: 128). Vergilemede adalet ilkesi, bireylerin ödeme güçlerine göre vergi yüküne katılmalarını ifade etmektedir. Vergi yükünün dengeli ve adil dağıtılabilmesi için ise vergilemede yatay ile dikey adaletin sağlanması ve bireylerin yatay ve dikey adalete göre vergilendirilmeleri gerekmektedir. Yatay adalet, gelir düzeyi aynı olan bireylerin aynı vergisel yükümlülüklerle tabi olmasını ifade ederken dikey adalet ise gelir düzeyi farklı olan bireylerin farklı vergisel yükümlülüklerle tabi olmasını ifade etmektedir (Kılıç, 2018: 397). Yani vergilemenin gelir dağılımında adaleti sağlanması, verginin ödeme gücü ölçüsünde alınması ve vergi politikalarının gelir dağılımında adaleti sağlayacak tekniklere sahip olmasıyla mümkün olmaktadır. Bu anlamda gelir dağılımında adaletin sağlanması amacıyla en az geçim indirimi uygulaması, artan oranlı tarife, ayırma ilkesi ve sosyal amaçlı vergi muafiyeti ile istisna gibi uygulamalardan yararlanılmaktadır (Öncel vd., 2014: 61).

En az geçim indirimi, kişinin kendisinin ve ailesinin yaşamını asgari düzeyde sürdürebilmesi için gerekli olan gelirin vergi dışında tutulmasını ifade etmektedir. Gelir düzeyi düşük olan, yani gelirleri sadece geçimlerini sağlamaya yetecek düzeyde bulunan kişilerin vergi yüküne katılmamaları vergi adaleti bakımından gerekli görülmektedir (Sağbaş, 2010: 63). Vergi adaletini sağlamada daha etkin bir uygulama olan artan oranlı tarife ise vergi matrahının artmasına veya azalmasına bağlı olarak vergileme oranlarının da aynı doğrultuda artması veya azalması şeklinde ifade edilmektedir (Akdoğan, 2017: 246). Bireylerin gelir ve kişisel durumları dikkate alınarak ödenecek vergi tutarının belirlenmesi, gelir dağılımında adaletin sağlanması bakımından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. En az geçim indirimi ve artan oranlı tarife uygulamalarında, gelirin niceliği dikkate alınarak farklı oranlarda vergilendirme yapılırken bir diğer uygulama olan ayırma ilkesinde ise gelirin niteliği itibarıyla farklı oranlarda vergilendirme yapılmaktadır. Ayırma ilkesi, elde edilen gelirin kaynağı dikkate alınmak şartıyla emek ve sermaye gelirlerinin farklı oranlarda vergilendirilmesini ifade etmektedir. Bu anlamda emek gelirlerinin, sermaye gelirlerine oranla daha fazla korunmaya ihtiyacı olduğu ve dolayısıyla emek gelirlerinin sermaye gelirlerinden daha düşük oranda vergiye tabi tutulması gerektiği savunulmaktadır (Gökçay, 2017: 126). Ayrıca çeşitli ekonomik ve sosyal nedenlerle muafiyet ve istisna uygulamalarından yararlanılmak suretiyle de adil bir vergi sistemi oluşturulabilir.

Vergilerin sosyal politika aracı olarak kullanıldığı diğer bir uygulama negatif gelir vergisidir. Belirli bir gelir seviyesinin altındaki bireylerin gelirlerini desteklemek amacıyla benimsenen negatif gelir vergisi (Friedman, 2013: 13), yoksullukla mücadelede asgari geçim seviyesinin altında gelir elde eden bireylere mali kaynak aktararak asgari bir gelir garantisi sağlamayı hedeflemektedir (Hyman, 2011: 292). Gelirin yeniden dağılımını düzenlemede kullanılan negatif gelir uygulaması, yoksul kesimin yoksulluk derecesine göre destek sağlama avantajı sunmaktadır. Negatif gelir vergisi, kişisel gelir faktörünü dikkate alması bakımından diğer sosyal yardım programlarından farklılık göstermektedir. Nitekim diğer sosyal yardım programlarında bireylerin çalışma durumu, yaş, emeklilik, aile ve engellilik durumu gibi faktörler dikkate alınırken, negatif gelir vergisi uygulamasında ise tek faktör kişisel gelir vergisidir (Sandalcı & Sandalcı, 2017: 232; Moffitt, 2003: 121-122).

Devlet, toplum sağlığı ve refahı açısından belirli davranışları özendirme veya bazı davranışları caydırma noktasında da vergiyi bir araç olarak kullanmaktadır. Bu kapsamda erdemsiz mallar olarak nitelendirilen ve bağımlılık yaratan alkol, uyuşturucu ve sigara gibi negatif dışsallık yaratan ve toplum sağlığını olumsuz etkileyen ürünlerin tüketimini engellemek veya azaltmak amacıyla yüksek oranda vergi uygulanmasına gidilmektedir (Göker, 2011: 19). Aynı şekilde çevresel negatif dışsallıkları engellemek amacıyla çevre kirliliğine neden olan firmaların dışsal maliyetleri içselleştirebilmesi için de yine vergilere başvurulmaktadır (Kirmanoğlu, 2012: 163). Vergilemenin bu amaçları, sosyal amacın yanı sıra çevreye yönelik amacı şeklinde de ifade edilmektedir.

Verginin ortaya çıkışının asıl nedeni, kamu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla devlete gelir sağlamaktır. Ancak vergiler, milli gelirin içinden devlete ayrılan payı oluşturduğu için ekonomik bir olgu olarak da

kullanılmakta (Nadaroğlu, 1994: 301) ve belirlenmiş ekonomik amaçlara ulaşmada etkin rol oynamaktadır. Bu anlamda vergilemenin ekonomik amacı, alınan vergisel önlemler ve düzenlemelerle ekonominin yönlendirilmesi olarak ifade edilmektedir. Ekonomide büyüme ve kalkınmayı gerçekleştirme, ekonomik istikrarı sağlama, adil bir gelir ve kaynak dağılımı yaratma, bölgesel kalkınmayı hızlandırma ve dış ticaret dengesinin sağlanmasında vergiler, ekonomik amaçların gerçekleştirilmesinde önemli bir maliye politikası aracı olarak kullanılmaktadır (Altay, 2017: 159).

Tasarruf hacminin ve sermaye birikiminin düşük olduğu ülkelerde kamu harcamaları, ekonomik büyüme ve kalkınmanın sağlanmasına kritik bir rol üstlenmektedir. Bu harcamaları karşılayacak finansman kaynağı ise vergilerdir. Çünkü vergiler, sermaye birikiminin artırılması ve altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi sürecinde hem doğrudan hem de dolaylı etkileri nedeniyle ekonomik büyüme ve kalkınmada önemli bir finansman aracı olarak kullanılmaktadır (Sivrekli Demircan, 2003: 100). Bu kapsamda devlet, çeşitli vergisel politikalarla toplanan vergi gelirlerinin tasarruf eğilimi yüksek olan kesime aktarılmasını sağlayabilmektedir. Ayrıca tasarruf eğilimi yüksek olan kesimin vergiye tabi olan gelirlerinin daha düşük oranda vergilendirilmesi, istisna ve muafiyet uygulamaları ile yatırımların teşvik edilmesi de yine bu süreçte başvurulan önemli politikalar olmaktadır (Paksoy & Bakan, 2010: 156).

Verginin bir diğer ekonomik amacı ise ekonomide konjonktörü sağlama işlevidir. Reel üretim hacminde ortaya çıkan iniş ve çıkışlar, ekonominin daralması ve genişlemesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ekonominin daralma döneminde talep yetersiz, arz ise fazladır. Böylesi bir durumda ekonomiyi canlandırmak amacıyla vergiler etkin bir maliye politika aracı olarak kullanılmaktadır. Ekonomiyi canlandırmak ve harcanabilir geliri arttırmak için vergiler azaltılarak tüketim ve talebin artırılması amaçlanmaktadır. Ekonominin genişleme dönemlerinde ise toplam talep düzeyi yüksek olduğu için vergilerin talebi kısma ve enflasyonist baskıları azaltma yönünde işlevi bulunmaktadır (Kirmanoğlu, 2012: 267).

4. Kur Korunmalı Mevduat Sistemi ve Vergilemenin Amaçları Arasındaki Çatışma

Devlet, maliye ve para politikası araçlarıyla ekonomi üzerinde çeşitli etkiler yaratabilmektedir. Bu noktada maliye politikası araçlarından olan vergi, gelir dağılımında adaletin sağlanması, ekonomik büyüme ve kalkınmanın gerçekleştirilmesi, ekonomide tam istihdam ve fiyat istikrarını gerçekleştirilmesinde etkin olarak kullanılmaktadır. Söz konusu bu amaçlar, tutarlı politika karması sonucu ulaşılabilen ve devletin arzuladığı temel amaçlardır. Tutarlı politika karması, politikalar arasındaki uyumu güçlendirirken diğer yandan ise uygulanan politikalara ilişkin amaç ve araçlar arasındaki olası çatışma ve tutarsızlıkları önemli ölçüde azaltabilmektedir. Bu durum, politika yapıcı ve uygulayıcılarının rasyonel kararlar alma süreçlerinden önemli ölçüde etkilenmektedir.

Son dönemlerde küresel ekonomide yaşanan krizler, pandeminin para ve sermaye piyasalarında yarattığı istikrarsızlık, uluslararası alandaki politik çatışmalar ve savaş dolayısıyla ortaya çıkan belirsizlik ortamı enerji ve gıda fiyatlarının aşırı artmasına neden olmuş ve küresel olarak bir enflasyonist baskı yaratmıştır. Küresel anlamda yaşanan dışsal faktörlere ek olarak yabancı paralar karşısında Türk parasının aşırı değer kaybetmesi, Türkiye ekonomisinde bir takım önlemlerin alınmasını zorunlu kılmıştır (Bozdoğan & Erul, 2022: 36). Bu kapsamda para politikasında istikrarı sağlayacak ve toplumsal maliyetleri azaltacak konjonktür karşıtı rasyonel politikaların uygulanması yerine, döviz kurunu kısmen dizginleyecek kur korunmalı mevduat uygulamasına başvurulmuştur (Yılmaz, 2022). Yanlış para politikası uygulamalarının para arzı artışıyla birleşmesinin bir sonucu olarak enflasyonist baskı artarken diğer taraftan ise düşük faiz politikasının bir sonucu olarak döviz kurları aşırı yükselmiş (Eğilmez, 2022b) ve sonuç olarak enflasyon, faiz ve döviz kuru sarmalı oluşmuştur.

Klasik ekonomi teorisinde yüksek enflasyon ve artan döviz kuru koşullarında faiz artırımının enflasyonist baskıyı azaltacağı ve ülke para biriminin yabancı paralar karşısında değerini korunacağı varsayılmaktadır. Özellikle talep enflasyonun olduğu dönemlerde faiz artırımının (Ertek, 2015), maliyet enflasyonunun olduğu dönemde ise faiz indiriminin rasyonel bir politika olacağı düşünülmektedir (Eğilmez, 2014). Ancak Türkiye gibi gelişmekte olan ve üretimin önemli bir kısmının ithal girdilere

bağlı olduğu ülkelerde, döviz kuru da denkleme girmektedir. Böylesi bir yapıda kurlardaki yükseliş, arz-talep dengesinden bağımsız olarak üretim maliyetini artırarak enflasyonist baskı yaratmaktadır. Dolayısıyla Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde enflasyonist baskının azaltılması noktasında izlenecek rasyonel politika, faiz aracının etkin kullanılarak döviz kurunun düşürülmesidir. Faiz artışı nedeniyle artan döviz arzı, döviz kurlarının düşüşünü beraberinde getirirken diğer taraftan döviz kuru kaynaklı enflasyonist baskıyı azaltmaktadır (Cansen, 2006). Yerli para birimine yönelimin ve yerli para birimi cinsinden yatırım yapılabilirliğinin tesis edildiği böylesi bir ortamda kademeli olarak faiz indiriminin döviz kuru üzerinde yaratacağı baskı ise sınırlı kalacaktır. Aksi takdirde para politikasında istikrarı sağlamaya yönelik kararlardan uzaklaşılmasının toplumsal maliyetleri kaçınılmaz olacaktır (Yılmaz, 2022).

Türkiye’de para politikasında istikrarı sağlamaya yönelik adımların atılmaması ve artan enflasyon ve yükselen döviz kuru koşullarında faiz indirimine gidilmesi sonucunda enflasyonist baskı daha da artarken döviz kuru aşırı yükselmiştir. Acil önlem alınmasını gerekli kılan bu gelişmeler karşısında Türkiye, ekonomideki bu gelişmelere karşı rasyonel politikaların uygulanması yerine kısa vadeli çözüm üretebilecek ve döviz kurundaki artışı baskılayacak politika uygulamalarına başvurmuştur. Bu anlamda Türk Lirası cinsinden bireylerin tasarruflarını kur değişimlerine karşı korumak ve Türk Lirasına yönelimi teşvik etmek amacıyla (Görmüş, 2022) 2021 yılında kur korumalı mevduat uygulamasına başvurulmuştur (Deliktaş, 2022).

Kur korumalı mevduat sisteminin birtakım avantajlarının yanı sıra önemli dezavantajlar yaratması, bu sistemin vergilemenin amaçları ile olan çatışmasını ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2022). Öncelikle hazineye getirdiği ek yük açısından bu sistem, bütçe üzerinde gereksiz yük oluşturarak (Eğilmez, 2022a) bütçe faiz ödemeleri üzerinde bir baskı yaratabilecektir. Bütçe faiz ödemelerindeki artış, bütçe açığının artmasına neden olabileceği gibi bu açıkların borçlanma yoluyla karşılanmasını da zorunlu kılabilir. Açıkların borçlarla beslendiği bir yapıda artan borç faiz ödemeleri, fonksiyonelliği yitirmiş bir bütçe yapısının ortaya çıkmasına ve kamu maliyesinin salt faiz ödemelerine yoğunlaşan bir bütçe kısıtıyla işletilmesine neden olabilecektir (Demir, 2009). Bu dönemde artan faiz ödemeleri nedeniyle sosyal nitelikteki harcamaların azalması ve kamu hizmetlerinin arka planda kalması gelir dağılımını bozabilecektir (Köstekçi & Yıldız, 2019: 111). Ayrıca Türkiye’de vergi gelirleriyle beslenen bütçeden kur korumalı mevduat uygulaması kapsamında yapılan faiz ödemeleri, gerçek anlamda ekonomik büyümeyi destekleyen ve büyüme patikasını belirleyen ekonomik-mali transferlerin payı üzerinde önemli bir baskı yaratacaktır. Bu durum, vergilemenin gelir dağılımında adaleti sağlama ve ekonomik büyüme ile kalkınmayı gerçekleştirme amacıyla çalışmaktadır (Yılmaz, 2022).

Türk Lirası mevduat ve katılma hesaplarına dönüşümün desteklenmesi ve teşvik edilmesi amacıyla getirilen uygulamada, elde edilen gelirler üzerinden uygulanan stopaj oranının % 0 olacağı belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile bu finansal-tasarruf araçlardan elde edilen kazançlar yönünden fiili bir vergi yükü olmamaktadır (Deliktaş, 2022). Ayrıca kurumlar vergisine tabi olan mükelleflerin döviz ve altın cinsindeki varlıklarını dönüşüm destekli mevduat hesaplarına aktarmaları durumunda elde edecekleri gelirler de kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Buna bağlı olarak sermaye ve tasarruf sahiplerinin, tasarruflarını TL vadeli mevduat hesaplarına yatırmaları sonucu elde ettikleri gelirler üzerinden verginin alınmaması, vergilemenin mali amacına zarar verecektir (Yılmaz, 2022). Diğer taraftan sermayesi olmadığı veya tasarruf eğilimi düşük olduğu için sisteme dâhil olmayan ancak sistemin yarattığı faiz yüküne katlanan vergi ödeyicileri açısından da vergilemenin gelir dağılımında adaleti sağlama amacı zedelenmiş olacaktır. Diğer bir ifade ile tasarruf sahipleriyle vergi ödeyenler bire bir örtüşmediği için bankalarda birikimi olmayan bireylerin ödediği vergiler, Hazine tarafından bankalarda birikimi olanların hesabına ödendiği için gelir dağılımında adalet bozulacaktır (Eğilmez, 2022a). Burada oluşan durum ise vergilemenin mali ve gelir dağılımında adaleti sağlama amacıyla çalışmaktadır.

Uygulamaya konulan kur korumalı mevduat sistemi ile gelir dağılımında adaletin sağlanması amacıyla uygulanan ayırma ilkesi arasında da bir çatışma söz konusudur. Emek gelirlerinin sermaye gelirine nazaran daha çok korunmaya ihtiyacı olduğunu ve emek gelirlerinin sermaye gelirlerine göre daha düşük oranda vergilendirilmesi gerektiğini belirten ayırma ilkesi (Saraçoğlu, 2016: 43-44), gelir ve servet

dağılımındaki farkları ve adaletsizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla uygulanan önemli bir araçtır (Tuncer, 1972: 348-349). Ancak uygulamaya konulan kur korumalı mevduat sistemi, ayırma ilkesinin gelir dağılımında adaleti sağlama ve sosyoekonomik amaçları tesis etme işlevini ortadan kaldırmaktadır. Nitekim kur korumalı mevduat hesaplarına, sermaye sahipleri kaynaklarını yatırırlarak gelir elde etmekte ve fiili bir vergisel yükümlülük altına girmemektedirler. Buna bağlı olarak sermaye ve tasarruf sahibi kişiler korunurken, sermaye ve tasarruf sahibi olmayan ancak vergi ödeyicisi konumunda bulunan kişiler ise sistemin yarattığı ek maliyetler altında kalmaktadır. Gelir dağılımının sermaye sahiplerinin lehine geliştiği böylesi bir yapıda, vergilemenin gelir dağılımında adaleti tesis etme fonksiyonu işlevsizleştirilmektedir.

5. Sonuç

Ülkemizde son dönemlerde yaşanan iç ve dış kaynaklı makroekonomik istikrarsızlıklar, dövize olan talebi artırmıştır. Enflasyonist baskının yaşandığı bu süreçte yabancı paraya olan yönelim, düşük faiz politikasının bir sonucu olarak daha da yükselmiş ve döviz kurunun aşırı değerlenmesi kaçınılmaz olmuştur. Bunun sonucunda döviz kurunda yaşanan dalgalanmaları önleme, kur kaynaklı maliyet enflasyonunu baskılama ve yerli paranın yabancı paralar karşısındaki değerini koruma amacıyla geleneksel olmayan tedbirler alınmış ve Aralık 2021’de kur korumalı TL vadeli mevduat uygulamasına geçilmiştir. Türk Lirası mevduat hesaplarına belirli bir faiz oranı üzerinden getiri sağlayarak yatırımcıların tasarruflarını kurdaki değişimlere karşı koruyan kur korumalı mevduat uygulaması, yerli paraya yönelimi teşvik etmek amacıyla getirilmiştir. Başlangıçta sadece döviz hesaplarının dönüşümüne ve yurt içinde yerleşik olarak bulunan gerçek kişilere yönelik olarak yürürlüğe konulan uygulama, daha sonra yapılan düzenleme ile tüzel kişileri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Para politikasında istikrarı sağlamaya yönelik rasyonel adımların atılmamasının bir sonucu olarak uygulamaya konulan kur korumalı mevduat sistemi, döviz kurunda yaşanan yükselişe karşı ülke parasının değerini koruma ve birikimlerde kur kaynaklı kayıpların oluşmasını engelleme gibi bir takım avantajlara sahiptir. Ayrıca sistem, dövize olan talebi düşürmek suretiyle kur kaynaklı enflasyonist baskıyı azaltma noktasında da önemli bir avantaj sağlamaktadır. Kur korumalı mevduat sisteminin belirtilen avantajlarının yanı sıra yaratmış olduğu yük ve vergilemenin amaçlarıyla çatışması noktasında önemli dezavantajlar yaratmakta ve kurda öngörülmeyen değişimler önemli bir risk unsuru olmaktadır.

Kur korumalı mevduat sistemi tasarruf sahiplerine kur garantisi sağladığından, kur farkının oluşması durumunda bu fark hazine tarafından bütçeden ödenmektedir. Hazine tarafından üstlenilen bu yük, bütçe açıklarının artışına neden olarak kamu kesimi finansman ihtiyacı üzerinde bir baskı yaratmaktadır. Bu süreçte kamu kesimi finansman ihtiyacındaki artış borçlanmayı beslerken, borçlanmadaki artış ise devletin faiz ödemelerinin artmasına neden olmaktadır. Salt faiz ödemelerine yoğunlaşan bir bütçe yapısının ortaya çıkmasının doğal bir sonucu olarak sosyal nitelikteki harcamaların azalması ve kamu hizmetlerinin arka planda kalması kaçınılmaz olmaktadır. Faiz ödemelerindeki artış nedeniyle bütçeden yapılan sosyal nitelikli harcamaların azalması ise bütçenin, gelir dağılımında adaleti tesis etme fonksiyonunu işlevsizleştirmektedir. Kur korumalı mevduat sisteminde gerçek ve tüzel kişilere sağlanan vergisel avantajlar, vergi erozyonuna neden olarak verginin mali amacını zayıflatmaktadır. Vergilemenin mali amacının zayıflatıldığı böylesi bir yapıda hazinenin yeterli gelirle desteklenmemesi ise borçlanma üzerinde bir baskı yaratmaktadır. Bunun yanı sıra sermaye ve tasarruf düşüklüğü gibi nedenlerle sisteme dâhil olmayan ancak sistemin yarattığı faiz yüküne katlanan vergi ödeyicileri açısından da vergilemenin gelir dağılımında adaleti sağlama amacı zedelenmiş olmaktadır. Bu durum, gelir dağılımında adaleti sağlamaya yönelik uygulanan ayırma ilkesini de işlevsizleştirmektedir.

Çalışma genel olarak değerlendirildiğinde, uygulamaya konulan kur korumalı mevduat sisteminin sermaye sahipleri ve bankacılık sektörü için önemli avantajlar sağladığı görülmektedir. Buna karşın fiyat istikrarını sağlamaya ve döviz kurundaki dalgalanmayı önlemeye yönelik adımların atılmamasının bir sonucu olarak uygulamaya konulan bu sistem, toplumsal bir maliyet yaratmanın yanı sıra vergilemenin amaçları ile çatışmaktadır. Dolayısıyla sistemin vergilemenin amaçları ekseninde yeniden düzenlenmesi ve sisteme tanınan vergisel avantajların sınırlandırılması gerekmektedir. Bu kapsamda mevduat sahiplerinin kur korumalı mevduat uygulamasından elde ettikleri kazançları vergilendirilmelidir. Vergi

ayrıcılıklarının sınırlandırılmasının yanı sıra bu uygulama ile bankalara verilen finansal destek karşılığında bankaların belirli bir maliyete katlanmaları sağlanmalıdır. Ancak bu tür düzenlemelerden önce para politikasında istikrarı sağlayacak, döviz kurunu baskılayacak ve Türk Lirası'na olan güveni sağlayacak rasyonel politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu politikalar ekseninde öncelikle ulusal paranın yabancı paralara endekslediği bu sistemden vazgeçilmeli ve kamuoyunun ulusal paraya güveni rasyonel politikalarla tesis edilmelidir. Çünkü kamuoyunun ulusal paraya güveninin tesis edilmediği bir yapıda kur korumalı mevduat uygulaması, toplumsal bir maliyet olarak kalmaya devam edecektir.

Kaynakça

- Akbulak, Y. (2021). *Döviz çevrilebilir mevduat hesaplarına dair mevzuat sürecine kısa bir bakış*. <https://legal.com.tr/blog/genel/dovize-cevrilebilir-mevduat-hesaplarina-dair-mevzuat-surecine-kisa-bir-bakis/>.
- Akdoğan, A. (2017). *Kamu maliyesi*. Gazi Kitabevi.
- Altay, A. (2017). *Kamu maliyesi teorisi, gelişimi, kapsamı*. Seçkin Kitabevi.
- Boden, R. (2005). Taxation: An interdisciplinary approach to research. Margaret Lamb, Andrew, Lymer, Judith Freedman, Simon James (Ed.). *Taxation research as social policy research* (105-121). Oxford University Press, New York.
- Bozdoğan, M., & Erul, R. (2022). Yatırım amaçlı altın talebi ve kur korumalı mevduat sistemi çerçevesinde altın hesaplarından Türk lirası hesaplara dönüşüme sağlanan vergisel destekler. *Vergi Dünyası Dergisi*, 1(490), 20-37.
- Burgess, R., & Stern, N. (1993). Taxation and development. *Journal of Economic Literature*, 31(2), 762-830.
- Cansen, E. (2006). *Faiz, enflasyon ilişkisi*. <https://www.hurriyet.com.tr/faiz-enflasyon-iliskisi-4794866>.
- CFA Institute, (2022). *Monetary and fiscal policies*. <https://www.cfainstitute.org/en/>.
- Deliktaş, E. (2022). *Kur korumalı vadeli mevduat/katılma hesaplarından elde edilecek kazançların vergilendirilmesi üzerine*. <https://vergialgi.com/>.
- Demir, M. (2009). *Türkiye'de kamu borçlarının gelişimi ve sürdürülebilirliği*. Çizgi Kitabevi.
- Demircan, E. S. (2003). Vergilendirmenin ekonomik büyüme ve kalkınmaya etkisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21, 97-116.
- Eğilmez, M. (2012). *Para politikası niçin maliye politikasına tercih ediliyor?*, <https://www.mahfiegilmez.com/>.
- Eğilmez, M. (2014). *Enflasyon ile faiz ilişkisi*. <https://www.mahfiegilmez.com/>.
- Eğilmez, M. (2022a). *Kur korumalı mevduat üzerine tartışmalar, kendime yazılar*. <https://www.mahfiegilmez.com/2022/08/kur-korumal-mevduat-uzerine-tartismalar.html>.
- Eğilmez, M. (2022b). *Yüksek kur ve yüksek enflasyonun nedenleri*. <https://www.mahfiegilmez.com/>.
- Ejder, H. L., & Çaçkurlu, E. (2022). Vergilemede fonksiyon (amaç) analizi: Türkiye için 1975-2017 dönem değerlendirmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(1), 123-140.
- Ertek, T. (2015). *Temel ekonomi*. Beta Yayınları.
- Foreks. (2022). *KKM'ye Kasım'da bütçeden aktarım olmadı, 9 aylık maliyeti 91,6 milyar TL'de kaldı*. <https://foreks.com/>.

- Friedman, M. (2013). The case for a negative income tax: A view from the right. Karl Widerquist, José A. Noguera, Yannick Vanderborght, & Jurgen De Wispelaere (Ed.). *Basic Income An Anthology Of Contemporary Research* (11-16). Blackwell Publishing.
- Gökçay, Ş. E. (2017). Türk vergi sisteminde vergi ödeme gücüne ulaşma teknikleri. *Hayat Ekonomisi Dergisi*, 4, 113-133.
- Göker, C. (2011). Yönlendirici vergilendirme. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 17(3-4), 11-30.
- Görmüş, Ş. (2022). Kur korumalı TL vadeli mevduat sistemi nedir?, <https://haber.sakarya.edu.tr/uzmanina-sorduk-kur-korumali-tl-vadeli-mevduat-sistemi-nedir-h102191.html>.
- Gülerci, A. F. (2022). Kur ve fiyat farkı korumalı banka hesapları ile fiziki altınların kaydileştirilmesine ilişkin düzenlemelerin hukuki açıdan değerlendirilmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 603-628.
- Hyman, D. N. (2011). *Public finance: A contemporary application of theory to policy*. Cengage Learning.
- Karaca, C. (2021). *Kamu maliyesi*. Ekin Yayınevi.
- Kılıç, Ö. (2018). Türkiye'de vergi adaleti. *Akademik Bakış Dergisi*, 66, 396-411.
- Kirmanoglu, H. (2012). *Kamu ekonomisi analizi*. Beta Yayıncılık.
- Köstekçi, A., & Yıldız, F. (2019). *Kamu borç yönetimi: Türkiye ve OECD ülke uygulamaları*. Ekin Yayınevi.
- Moffitt, R. A. (2003). The negative income tax and the evolution of U. S. welfare policy. *Journal of Economic Perspectives*, 17(3), 119-140. doi: 10.1257/089533003769204380
- Musgrave, R. A., & Musgrave, P. B. (1989). *Public finance in theory and practice*. Front Cover.
- Nadaroglu, H. (1996). *Kamu maliyesi teorisi*. Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Öncel, M., Çağan, N., & Kumrulu, A. (1985). *Vergi hukuku*. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Paksoy, S., & Bakan, S. (2010). Türkiye'de uygulanan vergi politikaları ve ekonomik büyüme üzerine etkileri:(1980 sonrası). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 150-170.
- Pınar, A. (2012). *Maliye politikası teori ve uygulama*. Turhan Kitabevi.
- Sağbaş, İ. (2010). *Vergi teorisi*. Ece Matbaası.
- Sandalcı, İ., & Sandalcı, U. (2017). Ekstra fiskal amaçlar kapsamında vergi politikası rasyonelitesi. Fazlı Yıldız, & Güner Tuncer (Ed.). *Güncel Gelişmeler Perspektifinden Kamu Maliyesinde Seçme Konular* (223-252). Savaş Yayınevi.
- Saraçoğlu, F. (2016). Ücretlerin vergilendirilmesinde ayırma ilkesi uygulamasının değerlendirilmesi. *İş ve Hayat Dergisi*, 2(3), 41-55.
- Singh, D. (2014). *Public finance*. Laxmi Publications.
- Şen, H., & Sağbaş, İ. (2018). *Vergi teorisi ve politikası*. Barış Arıkan Yayınları.
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2022). <https://www.hmb.gov.tr/duyuru/ekonominin-carklari-turk-lirasi-enstrumanlarla-donuyor>.
- Togo, E. (2007). Coordinating public dept management with fiscal and monetary policies: An analytical framework. World Bank Policy Research Paper.
- Tuncer, S. (1972). *Kamu maliyesi*. Eskişehir İTİA Yayınları.

Yayman, D. (2022). Kur korumalı mevduat hesabına tanınan vergi ayrıcalıklarının bütçeye etkileri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(2), 526-535. doi: 10.35379/cusosbil.1123959

Yılmaz, B. E. (2022). *TÜFE'ye geçişkenlik sonucunda sonbahar aylarında enflasyondaki tırmanış devam edecek*. <https://www.paraanaliz.com/>.

7352 Sayılı Kanun (Vergi Usul Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun) Sayı: 2022/3

2021/14 Sayılı Tebliğ (Türk Lirası Mevduat ve Katılma Hesaplarına Dönüşümün Desteklenmesi Hakkında Tebliğ) Sayı: 2021/14.

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Business, Economics and Management Research Journal'ın hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Bu alışma, etik kurul izni gerektiren çalışma grubunda yer almamaktadır.

ARAřTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı: %50

2. yazar katkı oranı: %50